

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

17 mai 2023*

„Trimitere preliminară – Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene – Articolul 23 primul paragraf – Suspendarea procedurii principale de către o instanță națională care sesizează Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE – Posibilitate de suspendare parțială”

În cauza C-176/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria), prin decizia din 8 martie 2022, primită de Curte în aceeași zi, în procedura penală împotriva lui

BK,

ZhP,

cu participarea:

Spetsializirana prokuratura,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din doamna L. S. Rossi, președintă de cameră, domnul C. Lycourgos (raportor), președintele Camerei a patra, și doamna O. Spineanu-Matei, judecător,

avocat general: doamna T. Ćapeta,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul bulgar, de T. Mitova și E. Petranova, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de F. Erlbacher, E. Rousseva și M. Wasmeier, în calitate de agenți,
- având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,

* Limba de procedură: bulgara.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva lui BK și a lui ZhP pentru fapte calificate drept corupție.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 23 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene prevede:
„În cazurile prevăzute la articolul 267 [TFUE], decizia instanței naționale care își suspendă procedura și sesizează Curtea de Justiție este notificată Curții de către instanța națională respectivă. Această decizie este apoi notificată de către greșierul Curții părților în cauză, statelor membre și Comisiei [Europene], precum și instituției, organului, oficiului sau agenției Uniunii [Europene] care a adoptat actul a cărui valabilitate sau interpretare este contestată.”

Dreptul bulgar

- 4 Din cererea de decizie preliminară reiese că, în temeiul normelor de procedură aplicabile litigiului principal, procedura penală este suspendată atunci când o instanță națională sesizează Curtea cu o cerere de decizie preliminară.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 5 La 26 februarie 2021, Spetsializirana prokuratura (Parchetul Specializat, Bulgaria) a sesizat instanța de trimitere cu un rechizitoriu împotriva lui BK și a lui ZhP, pentru pretinse fapte de corupție pe care aceștia le-ar fi săvârșit în calitatea lor de organe de cercetare penală ale poliției.
- 6 BK s-a opus calificării juridice de corupție reținute de parchet. Ridicând problema competenței sale de a schimba încadrarea juridică a infracțiunii în cauză fără a informa în prealabil persoana acuzată, instanța de trimitere a sesizat Curtea cu o cerere de decizie preliminară privind interpretarea articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO 2012, L 142, p. 1) și a articolului 47 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Această cerere face obiectul cauzei C-175/22.
- 7 În plus, BK și ZhP au contestat modul în care au fost arestați, precum și descoperirea unei sume de bani marcate în biroul acestuia din urmă. Arestarea lui BK și a lui ZhP a avut loc în clădirile în care lucrau, ale căror culoare erau echipate cu camere video care au înregistrat o parte din această arestare, precum și respectiva descoperire.

- 8 Instanța de trimitere arată că, până la momentul introducerii prezentei cereri de decizie preliminară, anumite persoane implicate în arestarea menționată au fost interogate și o parte a înregistrărilor video în cauză au fost examinate. Totuși, instanța respectivă subliniază că trebuie să audieze cel puțin alte trei persoane și să solicite examinarea celeilalte părți a acestor înregistrări video, precum și materialul produs de o cameră și de un microfon ascunse.
- 9 Instanța menționată arată că, din punct de vedere tehnic, nimic nu se opune ca ea să continue să examineze cauza cu care este sesizată, precum și să colecteze elemente de probă pentru a stabili realitatea și conținutul faptelor invocate. Aceste elemente nu ar avea legătură cu întrebările preliminare pe care le-a adresat în cadrul cauzei C-175/22. După ce va fi obținut elementele de probă menționate, instanța de trimitere ar putea suspenda procedura principală în întregime până la primirea răspunsului Curții la aceste întrebări. După primirea acestui răspuns, ea ar putea să reia procedura respectivă, să informeze persoana acuzată, dacă este cazul, cu privire la o eventuală schimbare a încadrării juridice a faptelor în cauză și, după ascultarea părților, să se pronunțe pe fond.
- 10 Această instanță ridică însă problema dacă, în raport cu articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, poate continua să judece cauza principală, în special pentru a continua să colecteze probe, după ce a sesizat Curtea cu titlu preliminar în cauza C-175/22.
- 11 Instanța de trimitere consideră că o trimitere preliminară implică în mod necesar suspendarea judecării cauzei principale în ceea ce privește întrebările adresate în cadrul trimiterii respective. În aceste condiții, ea consideră că procedura amintită ar putea continua cu privire la aspecte care nu fac obiectul trimiterii menționate, dat fiind că nicio hotărâre pe fond nu ar putea fi pronunțată înainte de primirea răspunsului Curții la aceste întrebări.
- 12 O astfel de abordare ar permite evitarea pierderii de timp asociate unei suspendări a procedurii menționate, ceea ce ar favoriza respectarea dreptului de a fi judecat într-un termen rezonabil, în conformitate cu articolul 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale.
- 13 Instanța națională ar avea drept misiune principală soluționarea cauzei cu care este sesizată, iar dreptul Uniunii nu ar reglementa problema suspendării procedurii principale decât în măsura în care această suspendare este necesară pentru a garanta efectul util al deciziei Curții.
- 14 Instanța de trimitere semnalează că a suspendat integral procedura principală în așteptarea răspunsului Curții la întrebarea adresată în prezenta cauză.
- 15 În aceste condiții, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că o instanță națională care a formulat o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE este obligată să suspende în întregime procedura principală sau este suficient să suspende doar partea din procedura principală la care se referă întrebarea preliminară?”
- 16 Prin scrisoarea din 5 august 2022, Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia, Bulgaria) a informat Curtea că, în urma unei modificări legislative intrate în vigoare la 27 iulie 2022, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat) a fost dizolvat, iar anumite cauze penale deduse judecării acestei din urmă instanțe, inclusiv cauza principală, au fost transferate, de la data menționată, la Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia).

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 17 Guvernul bulgar susține că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă pentru motivul că instanța de trimitere nu a furnizat Curții elementele de fapt și de drept necesare pentru a-i permite să efectueze o interpretare a dreptului Uniunii care ar fi utilă acestei instanțe.
- 18 În special, acest guvern arată că articolul 488 din Codul de procedură penală, care nu este menționat în cererea de decizie preliminară, privește în mod specific suspendarea unei proceduri penale atunci când o cerere de decizie preliminară este adresată Curții într-o cauză precum cea principală. În temeiul acestui articol și sub rezerva verificării pe care instanța națională trebuie să o efectueze dacă este cazul, procedura principală este suspendată integral, dar poate fi reluată înainte ca Curtea să se pronunțe cu privire la respectiva cerere, dacă acest lucru este necesar pentru administrarea și conservarea probelor.
- 19 În această privință, trebuie amintit că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță. Respingerea de către Curte a unei cereri formulate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 15 decembrie 2022, Veejaam și Espo, C-470/20, EU:C:2022:981, punctul 51, precum și jurisprudența citată).
- 20 În această privință, potrivit articolului 94 litera (b) din Regulamentul de procedură al Curții, pe lângă textul întrebărilor adresate Curții cu titlu preliminar, cererea de decizie preliminară trebuie să cuprindă conținutul dispozițiilor naționale care ar putea fi aplicate în speță și, dacă este cazul, jurisprudența națională pertinentă. Această cerință se reflectă de asemenea la punctele 15 și 16 din Recomandările Curții de Justiție a Uniunii Europene în atenția instanțelor naționale, referitoare la efectuarea trimiterilor preliminare (JO 2019, C 380, p. 1).
- 21 În speță, astfel cum s-a arătat la punctul 9 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere explică posibilitățile de care dispune în cadrul dreptului procedural aplicabil. Pe de altă parte, formularea întrebării preliminare este de așa natură încât se poate răspunde în mod util la aceasta fără a se face referire la legislația națională.
- 22 Rezultă că cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 23 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune ca o instanță națională care a introdus o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE să suspende procedura principală numai în ceea ce privește aspectele acesteia care pot fi afectate de răspunsul Curții la respectiva cerere.
- 24 În această privință, trebuie amintit că, în lipsa unor norme ale Uniunii în materie, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru, în temeiul principiului autonomiei procedurale, atribuția de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția

drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 1976, Rewe-Zentralfinanz și Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punctul 5, precum și Hotărârea din 22 aprilie 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, punctul 52 și jurisprudența citată).

- 25 Totuși, acest principiu trebuie aplicat cu respectarea principiilor echivalenței și efectivității, pentru a menține efectul util al dispozițiilor de drept al Uniunii aplicabile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iunie 2021, Bankia, C-910/19, EU:C:2021:433, punctul 45 și jurisprudența citată). În special, în temeiul principiului efectivității, statele membre nu își pot exercita autonomia procedurală într-un mod care ar face imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii [a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 noiembrie 1983, San Giorgio, 199/82, EU:C:1983:318, punctul 14, și Hotărârea din 24 noiembrie 2022, Varhoven administrativen sad (Abrogarea dispoziției atacate), C-289/21, EU:C:2022:920, punctul 33, precum și jurisprudența citată].
- 26 În ceea ce privește procedura trimiterii preliminare, trebuie amintit că articolul 267 TFUE instituie un dialog de la instanță la instanță între Curte și instanțele din statele membre, care are drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, punctul 71 și jurisprudența citată).
- 27 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că o hotărâre pronunțată în cadrul acestei proceduri este obligatorie pentru instanța națională în ceea ce privește interpretarea dreptului Uniunii pentru soluționarea litigiului cu care este sesizată [a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 3 februarie 1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, punctul 26, și Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul deciziilor unei curți constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 74].
- 28 Or, menținerea efectului util al procedurii menționate nu devine imposibilă în practică sau excesiv de dificilă printr-o normă națională care permite, între data la care o cerere de decizie preliminară este adresată Curții și cea a ordonanței sau a hotărârii prin care aceasta din urmă răspunde la respectiva cerere, continuarea procedurii principale pentru efectuarea unor acte de procedură, pe care instanța de trimitere le consideră necesare și care privesc aspecte care nu au legătură cu întrebările preliminare adresate, și anume acte de procedură care nu sunt de natură să împiedice instanța de trimitere să se conformeze, în cadrul litigiului principal, acestei ordonanțe sau acestei hotărâri.
- 29 Această concluzie este confirmată de faptul că revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia în ce stadiu al procedurii este oportun să adreseze Curții o asemenea cerere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 1991, Mecanarte, C-348/89, EU:C:1991:278, punctul 49, precum și Hotărârea din 7 aprilie 2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, punctele 16 și 17).
- 30 Astfel, din moment ce o cerere de decizie preliminară poate fi adresată Curții chiar și într-un stadiu incipient al procedurii principale, instanța de trimitere trebuie să aibă posibilitatea, în așteptarea răspunsului Curții la această cerere, să continue procedura respectivă pentru acte de procedură pe care le consideră necesare și care nu au legătură cu întrebările preliminare adresate.
- 31 Este necesar să se arate că acest raționament a fost urmat implicit în Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19, și C-840/19, EU:C:2021:1034). Astfel, la punctul 80 din această hotărâre, Curtea a arătat că, după

ce i-a fost adresată cererea de decizie preliminară în discuție în una dintre cauzele în care a fost pronunțată hotărârea menționată, dispoziția instanței de trimitere de suspendare a judecării cauzei a fost desființată și procedura principală a fost reluată cu privire la alte problematici decât cele vizate de această cerere. Or, la punctul 141 din aceeași hotărâre, Curtea a considerat că cererea menționată era admisibilă, fără să fi considerat necesar să examineze o eventuală încălcare a articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

- 32 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o instanță națională care a introdus o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE să suspende procedura principală numai în ceea ce privește aspectele acesteia care pot fi afectate de răspunsul Curții la această cerere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 33 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o instanță națională care a introdus o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE să suspende procedura principală numai în ceea ce privește aspectele acesteia care pot fi afectate de răspunsul Curții la această cerere.

Semnături